

A találmányok társszerzőségének feltételei

A SZOCIALISZTICSESZKAJA ZAKONNOSZTY 1958. évi 4. számában. F. Ananyev tollából „Helyesen döntsük el a találmányok társszerzőségével kapcsolatos vitákat” címen érdekes cikk jelent meg. A cikk Urbán Gusztáv fordításában a Jogtudományi Közlöny mellékletét képező „Cikkgyűjtemény a külföldi jogi irodalom köréből” 1. évi 7. számában is megjelent. A cikkíró bírálat tárgyává teszi egyes szovjet bíróságoknak a társszerzőségi vitákkal kapcsolatos perelkben követett gyakorlatát. Konkrét eseteket sorol fel, s rámutat egyes döntések helytelenségére.

Az egyik moszkvai bíróság például helyt adott a társszerzőség megállapítása iránti keresetnek ezzel az indoklással: a felperes állította, hogy részes a találmány kidolgozásában, továbbá, hogy a már elhalt szerző fia a társszerzőségeit elismerte, végül, hogy az elhunyt szerző a találmány hasznosításával kapcsolatos munkák elvégzésére a felperesnek megbízást adott. Egy másik esetben a bíróság a társszerzőség megállapítása iránti kérelemnek helyt adott pusztán azon az alapon, hogy az alperes a társszerzőségeit elismerte, anélkül azonban, hogy vizsgálat tárgyává tette volna az alperesnek a szerzői jog elidegenítésére irányuló helytelen tevékenységét. Ugyanis, ha az alperes szerint is társszerző a felperes, ezt már a találmányi bejelentés megtételekor el kellett volna ismernie oly módon, hogy a bejelentést, mint társszerzők közösen teszik meg. Amikor tehát a bíróság helyt adott a felperes keresetének, egyúttal elismerte azt is, hogy midőn az alperes csak a saját nevében tette meg a találmányi bejelentést, a szerzői jogviszony tényleges helyzete tekintetében tudatosan félrevezette az állami szerveket. Ennek ellenére a bíróság az alperessel szemben semmiféle határozatot nem hozott. Egy másik bírói ítélet alapjául a bíróság elfogadta a felek egyező előadását, hogy a társszerzőség kérdésében kölcsönösen megegyeztek és hogy a találmányi bejelentés megtételekor a felperest csak azért nem tüntették fel társszerzőként, mert a kérdéses időben távol volt.

A cikk szerzője helyteleníti, hogy a bíróságok a kereseteknek az említett indoklásokkal helyt adtak. Rámutat arra, hogy a társszerzőség elismerésének alapja csak az lehet, hogy a felperes alkotó módon vett részt a vitás találmány megalkotásában. Viszont, ha a bíróság társszerzőség fennforgását megállapítja, határozatot kellett volna hoznia a szerzőség egy részének eltulajdonításában vétkes személyek felelőssége tekintetében is, mert ennek elmaradása felbátorítja a szerzőség eltulajdonítását megkísérlő személyeket és általánosságban árt a találmányi ügynek. Felveti a cikkíró azt a kér-

dést is, hogy nem volna-e célszerű a társszerzőségekkel kapcsolatos vitákat a bíróságok hatásköréből elvonni és a minisztériumok ügykörébe utalni.

Hazai jogunk szerint a szerzőségi viták eldöntése nem tartozik bírói útra. Az újításokkal kapcsolatos szerzőségi kérdésekben az újítási szervek (vállalat, irányítószerv, minisztérium, Országos Találmányi Hivatal) döntenek, míg a találmányok szerzőségi vitái az Országos Találmányi Hivatal hatáskörébe tartoznak. Nézzük, hogy milyen elvek alapján kell eljárni, a társszerzőségi viták eldöntésében.

Alapvető szabály, hogy újítás, vagy találmány társszerzőjének csak azt lehet elismerni, aki a javaslat kidolgozásában alkotó módon részt vett. Ez a tevékenység kifejezhető közös munka formájában, de lehetnek társszerzők olyan személyek is, akik a feladat megoldásában egymást követően, vagy akár egymástól függetlenül is vettek részt. Mint már említettük, a tevékenységnek alkotó jellegűnek kell lennie, ellenkező esetben társszerzőség megállapítására igényt nem ad. Íme egy példa. A találmányi javaslat lényege, hogy eddig ilyen célra még nem alkalmazott anyagok felhasználásával az ugyancsak megadott új technológia szerint állítsanak elő bizonyos festéket. A javaslat kísérletezése során egy másik dolgozó megállapítja, hogy egy meghatározott mennyiségű anyag hozzáadásával megszüntethető az a hiányosság, hogy a festék nem szárad és nem eléggé tartós. Mindkét személy, tehát az eredeti feltaláló és a kísérletezést végző dolgozó is alkotó módon vett részt a találmány kidolgozásában, mert kettőjük munkájának eredményeként jött létre a találmány, a minőségileg kifogástalan, eddig erre a célra még fel nem használt anyagokból készített festék.

SZÁMOS OLYAN ESET IS ELŐFORDUL, amikor a társszerzőségi igény alaptalan. Kétféle eset volt például, amikor az egyik dolgozó, aki rendes gazdasági munkájaként fogaskereknek megmunkálását végezte, egy találmány tárgyát képező gépi szerkezettel kapcsolatban társszerzőségi igényt támasztott azon az alapon, hogy az általa megmunkált fogaskereket építették be a szerkezetbe. Még jutalomra érdemes közreműködő tevékenységről sem lehet szó, nem hogy találmányi társszerzőségről. Ezen a területen sok visszásság tapasztalható. Gyakori jelenség, hogy társszerzőségi igényt támasztanak olyan tevékenység alapján, amely legfeljebb közreműködői tevékenységnek minősülhet. Sok esetben maga a feltaláló vesz maga mellé társszerzőnek olyan személyt, aki alkotó tevékenységet egyáltalában nem fejtett ki. Teszi ezt abban a reményben, hogy ezáltal gyorsabban valósul meg a találmány. A társszerzőség

kérdésében döntő szerepnek tehát a legalaposabban kell mérlegelnie annak a munkának a jellegét, amelyet feltalálói tevékenységnek kívánnak elismertetni. Érvényes ez arra az esetre is, ha az ellenérdekű fél a társszerzőség megállapításával szemben kifogást nem emel.

További irányelv, hogy még magának a találmány szerzőjének sincs joga a szerzőségeit akár egészben, akár részben másra alaptalanul átruházni. Az ilyen cselekmény, amennyiben súlyosabb büntetőrendelkezés alá nem esik, szabálysértésnek minősül, mégpedig nemcsak az átruházó részéről, hanem azzal szemben is, akire az említett jogokat átruházták. Ebből az elvből következik, hogy olyan esetekben, amikor a szerzőként szereplő személy a társszerzőségeit elismeri, a szerzőség kérdésében döntő szerepnek azt is vizsgálni kell, hogy nem forog-e fenn bűncselekmény, vagy legalább is szabálysértés esete. Igenlő esetben a feljelentést hivatalból meg kell tennie.

VITÁS KÉRDÉS TOVÁBBA, hogy a szerzőségi, illetőleg társszerzőségi igény meddig érvényesíthető. Újításokkal kapcsolatban a rendelet határozott intézkedést tartalmaz. Kimondja, hogy az újítói jogokat, tehát a szerzőségi, illetőleg társszerzőségi igényt is, csak az újítás megvalósításától számított egy éven belül lehet érvényesíteni. Találmányokkal kapcsolatban a rendelet ilyen határozott intézkedést nem tartalmaz. Ezt a kérdést elvi döntéssel kell tehát tisztázni. Az újításokról és találmányokról szóló minisztertanácsi rendelet 48. § (1) bekezdésének értelmezése alapján azonban arra az álláspontra lehet jutni, hogy a találmányokkal kapcsolatos társszerzőségi igényt a szerzői tanúsítvány kiadása tárgyában hozott határozat keltétől számított egy éven belül lehet érvényesíteni, feltéve, hogy a társszerzőségeit igénylő személy részére nem kézbesítették a határozatot. Az említett rendelkezés szerint ugyanis a szerzői tanúsítvány tárgyában hozott határozat ellen bármely érdekelt fél fellebbezéssel élhet, mégpedig a határozat közzétételétől számított 30 napon belül, közzététel hiányában pedig legkésőbb a határozat keltétől számított egy éven belül. Ebből a rendelkezésből logikusan következtethető, hogy akinek társszerzőségi igényét nem ismerték el, csak az említett egy éven belül léphet fel jogának elismertetése érdekében, ha addig lépéseket nem tett. A jog ennél hosszabb határidőn belüli érvényesítésének megengedése már csak azért sem indokolt, mert a szerzői tanúsítvány kiadása előtt a találmányi bejelentés az Újítók Lapjában kihirdetésre kerül, tehát az érdekelt már ekkor tudomást szerezhet az őt ért jogsérelemlről, módjában áll tehát ennek megszüntetése iránt lépéseket tenni.

Krasznay Mihály